

nr. 14
31 ianuarie
2022

OPT

motive

săptămânal de cultură

Eram aproape 800 de elevi în
clădire, dar el era cel mai dur.
Cosmin LEUCUȚA

foto: Cătălin D. Constantin

OPTm

Retrospectiva 2021

Mihai ENE

În privința romanului, cu siguranță cel mai prolific și plurivalent gen contemporan, printre traducerile care mi-au atras atenția anul acesta au fost scrierile a doi autori italieni, Gianfranco Calligaris, cu o poveste de dragoste inedită și un stil narativ captivant, în decorurile Romei anilor 1970, intitulată *Ultima vară în oraș* (ed. Polirom), și Sandro Veronesi, cu un roman post-modern, surprinzător și conceput ca un puzzle în care poveștile se aglutinează creionând personaje extraordinare, deși cu aparență modestă, *Colibri* (ed. Litera). O surpriză foarte plăcută este și Gheorghe Gospodinov, probabil cel mai tradus și apreciat scriitor bulgar contemporan, din care editura Pandora M a publicat un roman numit *Fizica tristeții*. De asemenea, *Profesorul și nebunul* (ed. ART), romanul lui Simon Winchester, care are în centru povestea fascinantă a alcătuirii

inițiale a Dicționarului Oxford și a unui personaj straniu, care a fost ecranizată recent. În fine, completez recomandările pentru roman cu seria Peter Handke de la editura ART și cu seria de roman contemporan inițiată de Doina Ruști la editura Litera, în care puteți găsi atât noi romane ale unor scriitori consacrați, precum Doina Ruști (*Paturi oculute*), Radu Aldulescu (*Drumu-i lung, căldura mare*) sau Dan Stanca (*Înainte de întuneric*), dar și autori mai tineri ca Mihail Victus (*Toate păcatele noastre*), Liviu G. Stan (*Salamandre*), Ligia Părvulescu (*Translucid*, roman premiat la concursul de debut al editurii) etc.

Pentru cei ce preferă proza scurtă, un eveniment îl constituie revenirea lui Răzvan Petrescu cu un nou volum, *Cuțitul japonez* (ed. Polirom), care poate va fi cartea mea de *Jolabokaftod*, pentru că e o delicată pe care o țin pentru ocazii speciale, convins că este un

regal de inteligență și umor cel puțin la fel de încântător ca și cărțile anterioare ale celui mai bun autor de proză scurtă de la noi. De asemenea, asumându-mi *partipris*-ul, nu pot să nu vă recomand volumul *Treisprezece* (ed. Litera), care strânge povestirile fantastice a 13 autori români contemporani, unii dintre ei fiind prezenți chiar cu două texte, și în care am avut plăcerea să public și eu.

Pentru cei interesați de esestică și istorie, oferta este și aici bogată: o carte extraordinară, testamentară, precum cea a lui Tony Judt împreună cu Timothy Snyder, *Gânduri despre secolul XX*, o carte extrem de ingenioasă și incitantă semnată de Cătălin Ghiță, *Secolul al XX-lea între roșu și negru* (ambele la ed. Litera), eseul autobiografic al lui Vasile Ernu, *Sălbaticii copiii Dingo*, despre adolescenții Chișinăului din anii de sfârșit ai epocii comuniste, dar și Andrei Oișteanu, *Moravuri și*

năravuri. Eseuri de istorie a mentalităților (ambele la ed. Polirom).

La acestea aș adăuga și cartea Martei Petreu, *Blaga între legionari și comuniști* (ed. Polirom), care investighează legăturile posibile și chiar imposibile dintre Lucian Blaga și cele două ideologii extreme, cât și criticile ideologice ale literaturii și filosofiei sale venite dinspre acestea.

Din lumea teatrului, pe lângă editarea unor cărți mai vechi, deja celebre în istoria teatrologiei, vă recomand eseurile lui George Banu, *Teatrul și spiritul vremii* (ed. Junimea) și *Povestirile lui Horațiu* (ed. Tracus Arte), cât și volumul lui Peter Brook, *Virtutea milei. Reflecții asupra lui Shakespeare*, publicat de editura Scrisul Românesc spre sfârșitul anului 2020.

Că de ar fi, nu s-ar povesti...

Sorin Iagăru-Dina

Vă mai amintiți de „reclama cu marinarul”? Așa ajunsese să fie cunoscută reclama pentru Crăciun a unui mare magazin de jucării, difuzată intens în urmă cu doi ani. În absența unei calamități de proporții globale, suferințele omenirii erau mai degrabă ca relele Pandorei, o diversitate de drame, o mulțime de povești de viață. E drept că fiecare experiență putea fi redusă la un tipar, subsumată unei probleme de rezonanță universală. Printre aceste rele generale se regăsea – și atunci – distanța: părinți aflați departe de copii în contextul profesiei care i-a dus (pe unii sau pe ceilalți) „peste mări și țări”, aspect la care se făcea (și se face încă) referire în dezbateri frecvente, cu nelipsite teme-vedetă complementare (de loc noi, de altfel, în esență) precum înstrăinarea și însingurarea omului (post)postmodern într-o „societate consumeristă”.

Reclama cu pricina specula și ea același subiect, susceptibil să producă, după cum se spune în mod curent, „emoție”: un marinar, Adrian, are o convorbire „telefonică” (prin stația de pe vapor) cu soția și băiețelul său lângă care nu poate fi de Crăciun și care îl întreabă: „Tu, care nu poți să vii, ce cadou mi-ai luat?” Tatăl nu luase, însă, niciun cadou. Noroc că telegrafistul, care asculta conversația, îi impinge discret sub nas o sacoșă plină cu daruri ale cărei desene cu trenulețe, ursuleți și căluți îi declanșează marinarului facultatea umană salvatoare de a crea povești. Cel mai dramatic și mai mișcător lucru nu mi s-a părut problema distanței, ci faptul că marinarul vorbește cu exaltare despre ceva ce nu există. Țesând un „vis fericit” în jurul unei duble absențe, a persoanelor și a obiectelor, spunând „ți-am luat” și nu „țiți voi lua”, folosind o descriere eclatantă, cu

superlative („cel mai mare”, „cel mai frumos”), protagonistul întinde poduri de fraze, unește abil piesele unui puzzle, totul cu conștiința și cu luciditatea omului care știe că i-au rămas, cel puțin pentru moment, doar poveștile.

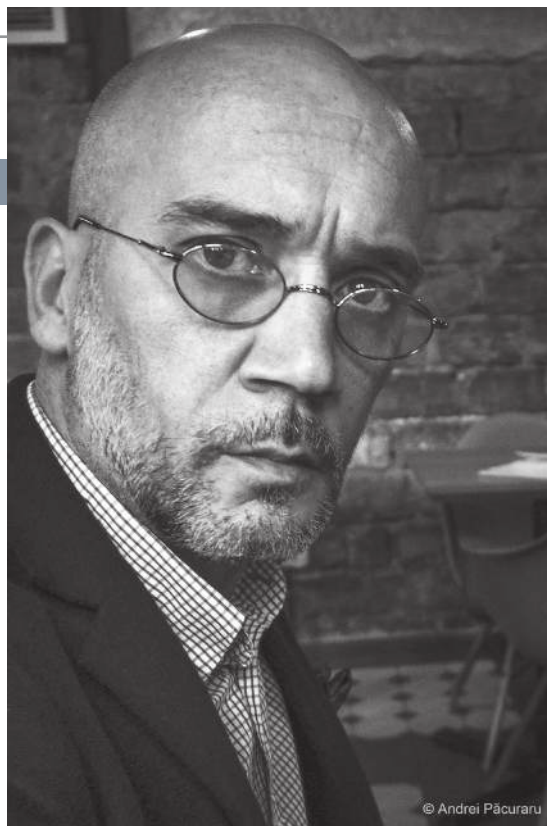
Gândindu-mă apoi la reprezentări în literatură a plăcerii de a face planuri, mi-am amintit de *Șoareci și oameni*, romanul lui John Steinbeck, în care narațiunea e pusă în mișcare de visul celor doi lucrători sezonieri, George Milton și Lennie Small, de a avea o fermă. Peste aventurile lor și peste poznele repetate ale bunului dar infantilului Lennie, care îl duc inevitabil la pierzanie, stăruie rugămintea acestui copil mare, ca un refren dezolant care declanșează de fiecare dată evocarea viitorului paradis: „Mai spune de locu’ala, George”, „Lennie se rugă: / – Spune cum o să fie.” Statutul lor de proprietari este o

virtualitate, dar tocmai acest fapt îl face atât de fascinant și pretabil ficționalizării: „– Păi nu-ți spusei așeară? / – Hai, mai spune, George. / – Păi, e zece pogoane, zise George. [...] / – Am trăi în belșug, din rodu’ pământului.” Revenind la marinarul din reclamă, merită remarcat că el spune un basm. Dacă ar fi avut în față jucăriile pe care le evocă, dacă achiziționarea lor ar fi fost un fapt real, întâmplat, el n-ar fi povestit, probabil, despre ele cu atâta însuflețire, n-ar fi sporit proporțiile lor cu atâta fervoare a imaginației. Imaginile și povestea construiesc un fel de „realitate augmentată”, duc totul la dimensiuni hiperbolice în cadrul unei ficțiuni compensatorii care dă un sens așteptării (avem cu toții Itaca noastră) și face posibilă revanșa în fața nonexistenței de orice fel. Nu e aceasta una dintre menirile dintotdeauna ale poveștilor?

Groparii

Cristian Fulaș

Gică dă să pornească pe alee, își ia seama și se întoarce, se proțapește în fața șefului și spune liniștit: Nu facem azi pe partea aia dinspre gard că nu e timp și plouă până diseară, las 'pă mâine, se dă câțiva pași înapoi, din motive neștiute merge cu spatele, se întoarce brusc și dispare după tomberonul verde de lângă maghernița în care sunt birourile, se apleacă, ia o sticlă de plastic cu conținut albastru dintr-o pungă ascunsă acolo, desface dopul tacticos și trage o dușcă sănătoasă, ochii i se umezesc, aruncă o privire înspre bisericuța din capătul aleii principale, înșurubează dopul la loc, privește în zare spre unitatea de tancuri, desface din nou dopul și mai trage o dușcă de spirt, e un frig greu, umed, lipicios, intră în oase și nu mai iese, îi e frig tot timpul, nu mai știe cum e să îi fie cald, chiar și seara sub plapumă ar mai pune ceva pe el și frigul nu se termină decât vara, când îi e cald tot timpul și nimic nu îl răcorește și înlocuiește spirtul cu bere la pet și vin la pastilă și viața se scumpește, lasă sticla în punga ei, mai dă să-i zică ceva șefului, ăla se-ntoarce și pleacă spre poartă fără o vorbă, face și el stânga-mprejur și pornește pe aleea dintre morminte. Douăzeci

de pași mai încolo. După tuile alee. Și după dala aia lipsă din cauza căreia și-a rupt piciorul anul trecut înainte de paște. I-a căzut și asta pe cap, cică-n trei ore o îngroapă pe femeia din capelă și cum-necum trebuie pregătit mormântul, trebuie să facă într-un fel să dezgroape mortul ălălat și să-l mute și să cârpească nițel placa aia și să fie sigur că la prânz totul e gata că i-a zis popa că se grăbește și nu stă după el până la Sfântu' Așteaptă. Nelu, Petre și Mărin deja și-au adus toate aleea la garduțul metalic din jurul mormintelor și îl așteaptă. Nu-i salută, își aprinde o

țigară, scupă-n palmă hotărât și izbește cu târnăcopul sub prima dală de ciment. Se desprinde cu un trosnet sec, Gică se lasă pe târnăcop cu toată puterea și o scoate din pământ cu un părăit interminabil. Nelu și Petre se apleacă și ridică bucata pătrată de ciment, Marin s-a apucat deja să o desfacă pe următoarea, în câteva minute scot toate dalele și se împart pe echipe, doi sapă și doi mută pământul mai încolo nițel. Aleea dintre morminte e îngustă, nu prea e cum să lase pământul chiar la groapă, mai încolo o să trebuiască să-l care la loc. Te-n gură,

viață, își zice Gică. Sapă grăbit, pământul e gloduros și lipicios, rămâne lipit de cazma și injură de fiecare dată când trebuie să îl dezlipească frecând unealta de talpa cizmei de cauciuc. Petre și Marin cară pământul cu lopețile câțiva metri mai încolo, treaba e să nu lase nămol pe dale că tot ei îl curăță și li s-a luat de frecat ciment și măturat, mai bine au grijă să nu murdărească de la început. Groapa de făcut nu e mică, bolta are 1 metru adâncime și ca să intre tronul fără să răstoarne moarta trebuie să sape până la mormântul din față, vreun metru și jumătate pe un metru lățime pe un metru adâncime. Muncesc toți patru pe tăcute, mâinile lor bătucite nu simt uneltele, oricum iarna ajung să nu mai simtă nimic de atâta spirt și muncă, se transformă în utilaje și își revin abia primăvara, când e mai omenește să sapi și să cari ca nebunul de dimineața până seara. Gică dă de niște pietre, ia târnăcopul și le mută din locul lor și îi face un semn lui Marin să le scoată de acolo cu lopata și să le ducă la tomberon cu roaba, nu trebuie lăsate, cine știe când mai au de săpat și tot în cărca lor cad.

Continuarea în versiunea online

Din suflet, pentru sufletul meu, Inés

Flavia Iosef

Lungul drum din Spania în America nu se face din neant. Are nevoie de o motivație. Ce poate fi mai potrivit decât căutarea libertății? Mai ales dacă pretextul este tot o căutare, dar plauzibilă în ochii societății: căutarea soțului. Totul sună cunoscut dacă ne gândim la scenariul dramei unei soții de soldat. Viața de pe front se uită greu, mai ales dacă nici nu

există dorința de a uita sau de a lăsa frontul în urmă. Inés ajunge să se resemneze cu gândul că războiul l-a răpit pe primul bărbat din viața ei, dar nu poate accepta ca istoria să se repete cu Pedro de Valdivia. Nu cu Pedro...

Atmosfera de început de secol XX se destramă atunci când ajungem la a treia referire la Imperiul Incaș într-o singură

pagină. Nici nu mai este nevoie să ne întoarcem la prima pagină a primului capitol, pentru că ecoul anului 1500 deja ne-a prins din urmă. Expedițiile prin junglă nu mai par întâmplătoare, iar mitul din jurul ideii de *conquista* începe să domine paginile lecturii noastre, fiecare clădire din recent cuceritul Chile, dar și viața amoroasă a lui Inés, eroina pe care eroismul

o macină, o dezamăgește și îi răpește șansa la fericire.

Confesiune postumă a unei mame către fiica ei adoptivă sau relatare istorică a destrămării unui imperiu cu parfum de *xocoatl*, *Inés a sufletului meu* este mai mult decât o invitație la lectură: este o invitație la regăsire prin glasul unei femei care s-a pierdut în vâltoarea secolului XVI, sub trei egide: Chile, Peru, dominație.

Lia BUGNAR: Mi-ar plăcea să iau masa cu Holden Caulfield

Pe Lia n-am văzut-o niciodată, dar mi-a povestit Adriana Titieni

Irimescu despre ea.

Zenob, mi-a spus ea, ai grijă, când ajungi pe la Facultatea de Drept, vezi că e acolo un turn în care locuiește o prințesă.

Urci treptele (din loc în loc să te oprești, ca să-ți tragi sufletul), iar la final e o ușă. Ce să zic, azi am

luat un taxi, am urcat treptele și-am bătut la acea ușă, unde într-adevăr se afla o femeie frumoasă, cocoțată pe un scaun foarte înalt, încât, la prima vedere am avut impresia că joacă într-o piesă de teatru. M-am

prezentat, am spus câteva cuvinte. Ea se foia în rochia albă, eu făcusem deja câțiva pași peste prag. Din spatele ei, pe fereastră intra o rază de lună. În fine, pentru că

nu părea să mă vadă, am ridicat glasul, iar femeia asta a plutit ca o păpădie de fum și-a dispărut pe fereastră. Eu cred că are ochi doar pentru vise și stele, nu vede zenobii!

Altfel, nu înțeleg de ce n-a răspuns la întrebările mele! Totuși, în urmă cu vreo câteva clipe a venit următorul e-mail, pe care îl pun mai jos, încheiat cu un PS: Dacă vrei să vorbim, vino mâine dimineață, la ora 5:30, când ies în parc să-mi plimb câinele.

Povestește-mi ceva din timpul pandemiei, o experiență de pus în ramă, de păstrat în albumele vesele.

Am jucat cu Marius Manole într-un spectacol, la Creator, transmis în direct, online – „Aici nu se simte“ se numește spectacolul. Acțiunea se petrece pe un acoperiș, deci organizatorii ne-au propus să jucăm pe terasă, pentru că se potrivea. Sediul CREATOR este în Piața Victoriei, iar terasa e complet descoperită...

Subiectul spectacolului se potrivește cu pandemia: doi oameni simt o duhoare îngrozitoare care pune stăpânire pe oraș, iar ei sunt

singurii oameni care simt mirosul. Se refugiază pe acoperiș, fiind un loc unde nu ajunge duhoarea. Personajul meu leșină simțind mirosul, iar personajul lui Marius Manole începe să strige după ajutor. La scena aceasta s-a întâmplat ceva. Deci, începe spectacolul, acțiunea urcă și Manole strigă după ajutor. Apar doi polițiști în plin *live*, gata să-i sară lui Manole în ajutor. S-a creat ilaritate, s-a întrerupt spectacolul. Cu greu au fost convinși că e o reprezentare teatrală, transmisă *live*.

Dacă ar fi să ieși prânzul cu un personaj de ficțiune, pe care l-ai alege?

Nu mă prea omor cu lumea ficțională. Nu cred în destin, dar câteodată mă gândesc că viața a fost cam generoasă cu mine, am făcut mai mult decât era scris în destinul meu, de copil născut în Balta Albă. Nu crede că excepționalul te duce la fericire. Dar ca să-ți răspund, mi-ar plăcea să iau masa cu Holden Caulfield din romanul *De veghe în lanul de seară*. Foarte mulți ani a fost cartea mea preferată. Mi-ar fi plăcut să-l ascult, să-l salvez, poate. Marele necaz al celui copil este că nimeni nu și-a făcut timp pentru el. Tipul care l-a împușcat pe John Lennon avea cartea asta în buzunar.

O zi de vineri

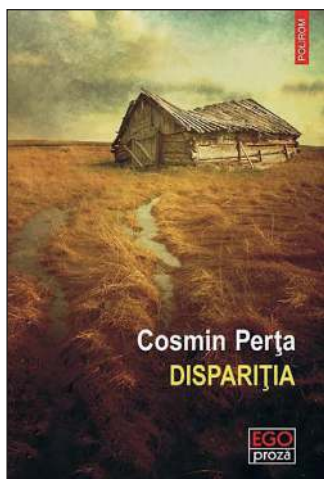
Alex Trușcă

În '89, primăvara și-a intrat repede în drepturi, semn bun am zis noi, pentru că dacă nu aveam bani pentru muncitori, măcar să le asigurăm provizii: încercam să prindem porumbeii unui vecin cu un lighean, câteva boabe, un băț și o sfoară. Auzisem de la o vecină, căreia îi mai împărtășeam planurile noastre, ea era singura care ne susținea, că în alte părți oamenii găteau broaște țestoase și că din carapacea lor se făceau piepteni și alte accesorii, așa că încercam să-i

convingem pe părinți să ne lase în vizită la bunici, acolo văzuserăm deja câteva. Ne-am făcut undițe din aracii din grădină, sârmă de cupru subțire de pe bobinele tălului, că era electrician, și bolduri din cutia pe care o luase mama de la serviciu. De precizat, nicio ființă vie nu a fost rănită în demersurile noastre. Tot ce reușisem să strângem au fost niște ciuperci, nu știu dacă erau comestibile, pe care le-am ascuns în locul nostru secret, grămada cu lemne.

Într-o zi de vineri, 15 martie 1990, pe la trei după amiază, toate planurile noastre s-au năruit. Frațele meu, comandantul oștirilor noastre, a ales să plece într-o lume despre care noi ceilalți nădăjduim că este mai bună. Ne luaserăm la întrecere, alergam, cum făcuserăm de multe ori până atunci. Doar că el nu a mai terminat primul, ci a rămas în urmă, s-a aplecat peste o movilă de pământ, a tras aer în piept de câteva ori și, la șase ani și jumătate, nu a mai ținut cont

de lacrimile mele, de disperarea părinților și a celorlalți. La opt ani și jumătate, atât aveam la vremea respectivă, am aflat că moartea nu-i vizitează doar pe cei bătrâni și bolnavi și că niciun viscol din lume nu se compară cu lespedea rece din morga unui spital. Ultima dată când l-am condus, fratele meu era îmbrăcat în costumul cu pătrățele, cu cămașă albă, cu papion la gât și pantofii pe care îi cumpărase mama pentru prima zi de școală.

Cosmin Perța,
Dispariția,
ed. Polirom, 2021

Dispariția m-a surprins, dincolo de stil și imaginar, prin motivul ceții, de care Cosmin Perța e foarte atașat. Când apare ceața ceva se întâmplă. Lumea din *Dispariția* e un spațiu evanescent, în care oamenii se fac nevăzuți, dar în urma lor rămân lucrurile. Iar lucrurile sunt încărcate energetic. (Dorian Dron)

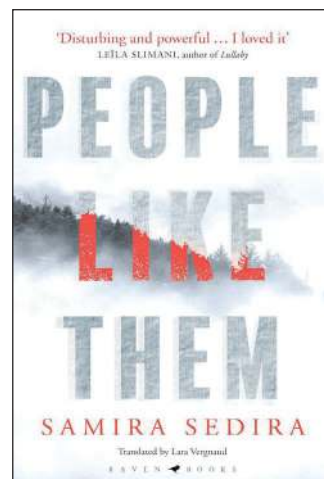
Nicolae al României,
Bunicul meu Regele Mihai,
ed. Vremea, 2021

Volumul este un album cu fotografii cronologice așezate, semnat de Nicolae al României, ca omagiu adus bunicului său, Regele Mihai, la 100 de ani de la naștere. Prezentat din perspectivă familială, fostul monarh apare în ipostaze mai puțin cunoscute, repunând relația bunic-nepot într-o altă lumină decât cea mediatică. Cu valoare documentară și resurse monografice, cartea constituie o apariție insolită în peisajul editorial actual. (OPTm)

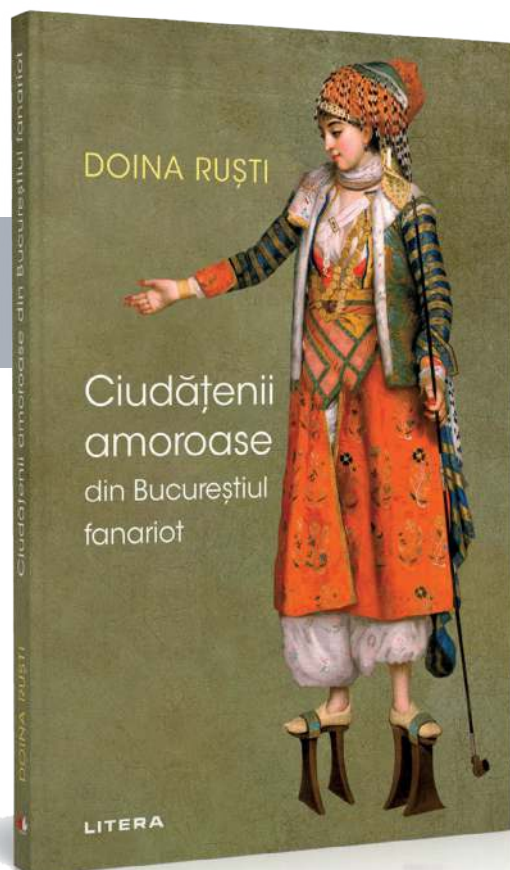
Ioana Drăgan, *Povești misterioase cu femei și alte vietăți*,
BPC, ed. Litera, 2022

Volumul este o antologie, care probează ceea ce socotesc a fi principala virtute a scrisului Ioanei Drăgan: capacitatea de a clătina mai multe seturi de prejudecăți, unele dintre ele foarte adânc înrădăcinate în mentalul nostru colectiv, de la acelea care țin de panopticumul realității sociale și politice (pe scurt, de blestemul „eternei” tranziții), până la stereotipurile de gen sau preconcepții cu privire la ierarhizarea speciilor literare. În plus, e notabil că scriitoarea face acest lucru fără ostentație, cu o aristocratică detașare, semn nu doar al maturității artistice, ci și al unei lucidități exersate metodic și nu fără o anume cruzime. (Catrinel Popa)

Samira Sedira,
People Like Them, 2021

Romanul propune o poveste psihologică, captivantă, pe o tramă polițistă. O lume obișnuită, un sat de munte și o crimă care te face să te întrebi cum ar putea o persoană aparent normală să comită cea mai neobișnuită atrocitate. Între familiile Langlois și Guillot există decalaje sociale și invidie, iar când ambele familii sunt supuse unei presiuni financiare, tensiunile de clasă și rasiale care stau la baza relației lor ating punctul de rupere, culminând cu un act de violență odioasă. (Diana Dragoman)

O carte frumoasă

de Adriana Titieni Irimescu

Cele 47 de povestiri ale Doinei Ruști pornesc de la documente de epocă și sfârșesc în ficțiune. Pasiuni stranii, atașamente complexe, oameni și fanteziile lor. Scrise în stiluri variate, fiecare povestire este o bijuterie, mai ales în ceea ce privește compoziția. De la reconstituirea unei crime, la proza de analiză psihologică, sau la epicul fabulos (care amintește de celelalte cărți ale sale), volumul propune un tur de forță în ceea ce privește viziunea asupra unui timp care capătă culoare și mai ales identitate inconfundabilă. Caractere memorabile, finaluri surprinzătoare și

mai ales - atmosferă, toate trei constituind deliciul cititorului de viță-veche. În ceea ce mă privește, preferata mea este cea despre o femeie care l-a făcut pe un bărbat să înțeleagă complexitatea scrisului, transformându-l pentru totdeauna în dependent de o hârtie, pe care era scris numele lui. Mi-ar plăcea să pun în scenă această povestire. Dar dincolo de toate, m-a încântat optimismul care răzbate din fiecare filă, din fiecare secvență narativă. O carte care cred că va fi citită multă vreme de-acum înainte.

Doina Ruști, *Ciudățeniile amoroase din Bucureștiul fanariot*, Litera, 2022

Clarice Lispector, Cea mai mică femeie din lume.

Proză din 1940-1964, Humanitas, 2021

Alexandra Niculescu

Clarice Lispector s-a născut în Ucraina și a ajuns una dintre cele mai apreciate scriitoare din Brazilia, așa se întâmplă uneori. Cititorii sunt la fel de fascinați de povestirile ei ca și de viața scriitoarei care a urmat o facultate de drept unde existau doar trei fete și doar una (ea) era evreică. Dar aici o să mă limitez la colecția de texte: *Cea mai mică femeie din lume*. Sunt patruzeci de proze, reunite în patru părți. Când e vorba despre proză scurtă știm cu toții că avem de-a face cu vârfuri, cu multe personaje și multe teme, dar mai întotdeauna ceva le sudează sau le strânge împreună ca într-un snop, chiar dacă unele rămân pe-afară.

Unele povestiri sunt, cum spune autoarea însăși, un fel de exerciții sau experimente, moduri de a găsi tehnici și de a spune povestea, lucru ce e evident mai

ales în prozele foarte scurte, unde parcă ar vrea să ne încerce, să vedem singuri ce scoatem, ce fir de ață prindem din întreaga cutie cu papiote. Dar sunt apoi textele în care ne afundăm și simțim că e acolo ceva ce așteptam, mai ales dacă am mai citit din scrierile lui Clarice Lispector. În multe există o luptă de putere între bărbat și femeie, bărbatul pare să fie cel care ține frâiele relației, ea pare fragilă și acceptă tot, ca în final să se răstoarne lucrurile. Tot ca o trăsătură generală, personajele aleg alt destin decât cel la care se așteaptă restul lumii, ele ajung la un anumit grad de cunoaștere care le îndepărtează de ceilalți, oscilează, vor să revină, dar se simt excluse, exact ca cei care pleacă dintr-o țară și trăiesc în alta, și nu mai aparțin niciuneia pe deplin.

Încă de la început apare nevoia artistului de singurătate și

spațiu, a unora mai mare decât a altora: *Tu, tu mă fii prizonier, mă anihilezi! Ține-ți dragostea, dă-o cui vrei, cuiva care nu are altceva de făcut! Auzi? Da! De când te-am cunoscut, nu mai produc nimic(...)* Te urăsc! Ascultă ce-ți spun, te urăsc! Orice artist știe despre ce e vorba, dar știe și că

uneori nevoia asta e exagerată intenționat și vina aruncată pe ceilalți, exact cum explică așa bine F. Scott Fitzgerald în *Povestiri cu Pat Hobby*, unde scenaristul n-avea nicio idee despre ce să scrie, și când apare cineva în biroul lui, se răstește că e întrerupt din creație. Dar să revin: mi-am împărțit prozele în cele mai iubite, cele foarte bune și cele care cumva sunt prea abstracte sau spun prea puțin.

Cea mai mică femeie din lume e textul care dă titlul volumului: un explorator francez găsește un trib de pigmei, iar cea mai mică dintre ei are doar patruzeci și cinci de centimetri și e însărcinată, cam asta se întâmplă. Ca să nu fie atacați de alte triburi, pigmeii din Congo trăiesc în copacii cei mai înalți și coboară doar ca să vâneze și să fiarbă porumbul, să macine maniocul și să culeagă ierburi. Știrea despre femeie, numită *Mica Floare*, apare în ziare și fiecare o interpretează în felul lui: unii simt repulsie, unii o văd ca pe o jucărie, unii o vor pentru ei: *trebuie să recunoști(...)* că este vorba de un lucru rar. Dar articolul despre trib e doar asta: un articol din ziar și nimeni nu vrea să știe mai mult, nimeni cu excepția exploratorului care e fascinat de femeia de doar patruzeci de centimetri, care la rândul ei e fascinată la fel de mult de persoana francezului ca și de cizmele lui, pentru că ea iubește totul deopotrivă. Așa putem să luăm și noi povestirile și să le iubim pe toate la fel sau putem să recunoaștem că facem clasamente și dăm note și iubim cu intensități diferite.

Never knows best

Irina Balcu
mesaj parțial greșit
dar total adevărat
găsit într-o sesiune
de evazionism
nu contează că engleza nu e bună
contează că nici acum
nu știu cel mai bine
și dacă acum nu știu
cum aș fi putut atunci?

îmi port neștiința pe brațe
și o voi tot face
și oricât mă înfurii
că mi-ai făcut asta
nu știu cel mai bine
și cu atât mai puțin știai tu
Irina

Mariana Enriquez: povestiri

Ciprian Handru

Povestirile (12 în total) ale Mariane Enriquez, reunite în volumul *Ce-am pierdut în foc*, aduc în fața cititorilor unele dintre cele mai sensibile și mai tabuizate subiecte ale societății de ieri și de azi (chiar și de mâine) ce gravitează în jurul lumii marginale, dar și al misticismelor acestui univers. Avem de-a face, deci, cu texte marcate de un profund realism magic. De aici și conceptele care pot defini la o scară generală volumul de povestiri: marginalitate, misticitate, patologie, sărăcie, droguri, abuzuri, violență, disfuncționalități psihice etc. Narate fie la persoana întâi, fie la persoana a treia, textele surprind o conștiință artistică interesată de a înregistra și de a supune analizei cele mai tenebroase părți ale societății, redate nu oricum, ci prin ochii și prin vocea femininului. Un univers în care atenția este îndreptată, așadar, asupra destinului femeilor. Nu întâmplător, „universul Mariane Enriquez este populat de femei, dar nu e unul blând“.

Copilul jegos. Povestirea care deschide volumul aduce în prim-plan cartierul marginal Constitución – marcat de fugă, de părăsire, de oameni ai străzii care sunt lăsați în voia sortii, de traficantii de droguri etc. Ca locatar al acestui cartier argentinian,

personajul-narator identifică o serie de „șmecherii“ ce facilitează mișcarea/deplasarea liberă: „Ideea e să nu-ți fie teamă, să-ți faci câțiva prieteni-cheie, să-i saluți pe vecini, chiar dacă sunt niște delicvenți – ba cu atât mai mult cu cât sunt delicvenți –, să mergi cu capul sus, cu ochii sărmă la tot ce mișcă“. E un fenomen des prezentat în literatura despre marginali (în acest caz, despre mahala), anume închiderea mahalalei în sine însăși. Altfel spus, se conturează o societate cu propriile-i reguli și propriile-i mecanisme de funcționare, devenind, pe această cale, o enclavă, un stat în stat, care va aduna minorități etnice și marginali. O formă de autoapărare?

Elementul forte al acestor povestiri îl constituie reprezentarea copiilor străzi: părinții lor se mută din cartier în cartier (făcându-și culcuș în stațiile din metrou) ceea ce sporește posibilitatea ca aceștia să se alăture vreunei bande de hoți sau să transporte droguri. Sau, pur și simplu, dispar și/sau mor. Nici moartea unui copil nu „destabilizează“ legile străzii – aici totul are o altă etică: „nimeni nu avea să vorbească, nu avea să spună adevărul, cel puțin nu în primele zile. Mai întâi, tăcere, în eventualitatea în care cei implicați în crimă meritau să aibă

parte de loialitate“. Așa a fost (și) cazul *copilului jegos*, Ignacio Nachito, găsit mort, decapitat, cu capul așezat lângă restul corpului. Aici, autoarea excelează în imagini profund naturaliste.

Ce-am pierdut în foc. Cea din urmă povestire este și cea care oferă titlul volumului. Forma și, mai ales, conținutul acestei scrieri trimit către un text-mărfest (femei care își dau singure foc pentru a protesta împotriva violenței domestice), în măsura în care femeile, din păcate, încă suferă sub auspiciile patriarhatului. O perspectivă dură, cutremurătoare, dar absolut necesară în vederea identificării și discreditării atrocităților, neajunsurilor, violențelor etc. la care sunt supuse femeile chiar și azi...

Acestea fiind zise, scriitoarea sud-americană Mariana Enriquez reușește prin volumul de povestiri *Ce-am pierdut în foc* să ofere libertate de exprimare marginalului, să îl aducă în atenția publicului larg. Cartea poate fi privită ca un glosar în care sunt adunate și prezentate defectele umanului, care parcelează, care exclude, care marginalizează, care etichetează, în ciuda aparențelor pe care le promovează.

Mariana Enriquez, *Ce-am pierdut în foc*, Traducere din limba spaniolă de Marin Mălaicu-Hondrari, București, ART, 2017.

Continuarea în online

Poveste de Crăciun

Silviu Lupașcu

În copilărie, vedeam îngeri, spuse Sabina cu simplitate și sinceritate.

Sabina lucrează ca infirmieră într-un spital de cardiologie-pediatrie, în perioada epidemiei de covid. Atunci când se dăruiește, dintr-un prea-plin de iubire, în așternut, face sex în mod exuberant, incandescent.

Cum arătau îngerii?, întreb, rațional, profan, neîncrezător.

Aveau forma fințelor omeștești, la scară naturală, cu aripi, cu

aripi policrome, roz-aurii-argintii-albastre-violet, strălucitoare.

Puteai să vorbești cu ei?

Nu, mă priveau cu o anume intensitate contemplativă a iubirii infinite, cu încredere cerească în umanitatea mea, în inocența și pacea mea sufletească.

Părintele Serafim, starețul Mănăstirii Metoc, mă primește pentru spovedanie și împărtășanie în spațiul întunecat-misterios, liturgic-luminos, al bisericii medievale.

Părinte, înaintea Crăciunului, mărturisesc, ca tot omul, vini, păcate și fapte bune. Argumente care mă dezvăluie drept păcătos și nevrednic, dar și argumente care îmi îndreptătesc conduita de bun creștin. Ca și cum îngeri de lumină și îngeri de întuneric și-ar bate aripile deasupra sufletului meu...

În copilărie, vedeam îngeri, spuse cu un glas enigmatic părintele Serafim. Veneau în nopțile de iarnă la ferestrele casei bunicilor și mă priveau cu lumina salvatoare a

Vassa Jeleznova

Liliana Popa

M-am întors din vortexul devenit universul familiei Jeleznovilor, dintr-un alt veac, dintr-o Rusie a lui Maxim Gorki.

Punerea în scenă a spectacolului cu piesa *Vassa Jeleznova* pare o litografie a societății rusești de la mijlocul sec. XIX, în care vanitatea, viciele și desfrâul moral sunt la ordinea zilei.

Regizorul, asemenea unui roentgen, scanează și scoate la iveală metehne, concluzii și axiome firești.

Familia Jeleznov, după Maxim Gorki, montat de Gelu Colceag la Teatrul Mic, este un spectacol care spune o poveste veche parcă dintotdeauna, dar mereu și mereu reinterpretată și acordată la un acut timp prezent.

O familie în disoluție, în care fiecare rudă devine un prădător feroce adulmecând pe lângă masculul alfa muribund, în căutarea unei hălci cât mai mari de pradă.

Avariția și beția puterii sunt izurile care îi înnebunesc pe Jeleznovi.

Odată cu modificarea titlului original *Vassa Jeleznova*, Gelu Colceag definește clar liniile de forță ale spectacolului. Matriarhatul rusesc este înlocuit cu o întreagă mașinațiune de intrigi care se ascut în rugina

unui univers industrializat, brutal, contondent și lipsit de orice urmă de umanitate.

Nu doar Vassa, mama care își asumă rolul de cap al acestei familii mutilate de ură, e condusă de morbul avariției, ci toate personajele din scenă suferă de patologii și dorințe negre.

Vassa are/pare aproape o alură de eroină tragică care alege să își asume o îngrozitoare vină

tragică pentru a păstra intactă averea de care copiii trag din toate părțile.

Ca și în *Fata fără zestre*, visul burghezilor era acela de a ajunge cu orice preț la Moscova, de a avea mulți, mulți bani, moșteniți sau nu...

Clipa moștenirii ce se apropie în urma morții bătrânului Jeleznov îi scoate din minți și ajung pe rând criminali, sperjuri,

mincinoși, bufoni, falși neapărat...

Spectacolul foarte bine încheiat, dar într-o viziune regizorală ușor modernistă privind decorul, costumele, expresii, cuvinte de care nu îmi amintesc în *Vassa Jeleznova*, pusă în scenă de Ion Cojar în anii '90 la T.N.B., te aduc în realitatea imediată. Tatuaje pe corpul personajelor... La Teatrul Mic, spectacolul, care are la bază prima variantă a piesei, scrisă în anul 1910 de Maxim Gorki, trage un semnal de alarmă din perspectiva unei familii, referitor la alienarea omului și la dezumanizarea întregii umanități aflate în declin.

Într-o lume în care totul e de vânzare, iar bunătatea aparține celor slabi, imperiul familiei Jeleznov este unul dominat de răutate și cinism. Totul stă sub semnul puterii banului și al matriarhatului impus de Vassa Jeleznova, femeia puternică și de neclintit, care e hotărâtă să se lupte cu oricine îi stă în cale, chiar și cu propriii ei copii, pentru a-și păstra intacte afacerile și averea.

Alex Bogdan, în rolul lui Semion, pare personaj de comedie, cu un tatuaj strident, pe un braț, trădează mediul de proveniență al noilor actori, care schimbă uneori, cu acordul regizorului, marile texte clasice.

ochilor lor, lumina care deschidea porțile cerului. Iar eu le spuneam de fiecare dată bunicilor: Iar au venit îngerii!...

Iertare, părinte, mintea mea este obișnuită să gândească rațional, cu automatisme de gândire preluate din existențialism, cubism, suprarealism. Ca să nu mai vorbesc despre anii petrecuți sub comunism... Nu reușesc să văd îngeri.

Nu-ți face griji, îi vei vedea într-o zi, nu trebuie decât să-ți încredințezi sufletul vouinței

atoputernice a lui Dumnezeu, spuse părintele Serafim. În anii petrecuți în Legiunea Străină, înainte de a mă călugări, am rătăcit și eu departe de îngeri și de vouința lui Dumnezeu. Într-o zi, în Maghreb, în timpul unei ambuscade, când ființele omenesti cădeau secerate de gloanțe în ambele tabere, am înțeles că vouința atoputernică a lui Dumnezeu dăruiește viață infinită, iar oamenii, prin orbirea și violența lor, refuză să înțeleagă adevărul vieții infinite. Îngerii

sunt ipostaze ale vieții infinite, ei se revelează purității cunoașterii și viețuirii omenesti...

Pe aleile campusului universitar, l-am întâlnit pe profesorul Arsenie Zissu, specialist în istoria religiilor, un vechi prieten.

Omagii, profesore, ce mai studiez, ce mai scrii?

Ah, lucrez la un studiu comparatist despre îngerii din manuscrisele Bibliotecii de la Nag Hammadi și îngerii din *Sefer ha-Zohar*. Înclin să cred că scribii gnostici

și Moise Ben Shem Tov de Leon vedeau realmente îngeri atunci când scriau despre îngeri...

Nu știu ce să spun, eu nu reușesc să văd îngeri...

Nu-ți face griji, ți se vor revela într-o zi dintre copertile vreunei cărți...

În dimineața Crăciunului, ascult liturghia și predica despre Bethlehem în piața catedralei, în exteriorul catedralei, în timp ce copii cu aripi de îngeri sunt purtați de părinți spre altar.

O producție a Centrului de Cercetare și Creație Teatrală „ION SAVA“

T3
I. L. CARAGIALE

Stagiunea 2013 - 2014
PREMIERĂ

CENTRUL DE CERCETARE ȘI CREAȚIE TEATRALĂ „ION SAVA“

a 150-a
reprezentajie

23 ianuarie
ora 20
Sala Atelier

ANONIMUL VENEȚIAN
de GIUSEPPE BERTO

ILINCA GOIA IOAN ANDREI IONESCU

Spectacol-studiu coordonat de
ION CARAMITRU

Scenografia FLORILENA POPESCU-FĂRCĂȘANU Ilustrația muzicală VASILE MANTA

Sozopol

Andreea Ionescu Berechet

Cea mai mare parte a copilăriei mele am petrecut-o cu bunica mea, pictorița Constanța Stratulat. Rămâneam mereu cu ea acasă, eu amețind timpul și ea pictând. Cel mai des peisaje, mai cu seamă acvarele de la malul mării. Era născută în Constanța și toată tineretea a petrecut-o pictând în Balcic, ca mai toată generația ei. Îmi spunea că ea e copilul mării. Mergeam împreună la mare, la 2 Mai, și mereu eram uimită cât de bine înota. Dar, din când în când mă trăda, mă părăsea.

Bunica mea își împărțea timpul între România și Bulgaria. Avea acolo o fată, pe mătușa mea dragă, Sanda, căsătorită cu un medic bulgar. Cât stătea în Bulgaria, vara mergea cu ei la mare. Sanda a dus-o odată pe Mami și la Balcic, unde ea s-a întâlnit cu tătăroaica unde stătuse în gazdă până prin anii 40, cu care a băut cafea și au

plâns puțin, dar cel mai des mergeau la Sozopol.

Bunica picta case construite în console de lemn și străduțele coborând spre mare. Așa aflam și vedeam și noi Sozopolul din acvarelele cu care se întorcea ea, spre toamnă, în România. Mie, care eram cam greu de stăpânit, mi-a arătat Mami și șlapii cu care de-atunci m-a vânat prin casă ori de câte ori o enervam (șlapii ușori, din plastic, erau mult mai buni de aruncat după copil, fără pericol de a sparge ceva pe traseu, cum se putea întâmpla cu papucii uzați, care erau niște sandale vechi, transformate). În România nu se mai pomeniseră așa papuci, așa că eram impresionată.

Mai aducea Mami de acolo și dulceață de smochine, pe aia o mâncam noi două după-amiaza, când ne trezeam după somnul mic.

Un chiul vechi

Adrian Săvoiu

În semestrul al doilea trecusem la cursul de literatură pașoptistă, ținut de Dimitrie Păcurariu, o expunere care excela prin monotonie. Tot ce profesorul ne prezenta la curs i se publicase deja în câteva cărți, corecte, informate, dar fără strălucire. Le aveam cu toții! Îmi amintesc cum odată, la un seminar al grupei noastre ținut de asistentul Petrică Nicolau, a fost invitat profesorul Paul Cornea, specializat și el tot în literatura din perioada pașoptistă. Din discuțiile purtate cu acesta, am văzut că poate exista și o altă perspectivă asupra acestei epoci, pe care ți-o poate da, mai ales, farmecul profesorului. Ceea ce nu era cazul în privința lui Dimitrie Păcurariu!

Se făcuse primăvară și era o zi splendidă de aprilie a anului 1975 când, împreună cu prietenul și colegul meu Bogdan Negru-Dimitriu, am hotărât să curmăm monotonia cursului ținut de Dimitrie Păcurariu, să „evadăm” din amfiteatrul „Odobescu” și să plecăm amândoi în Herăstrău. În parc toți pomii erau în floare. Ne-am plimbat puțin pe alei, apoi ne-am suit într-o barcă și am vâslit pe lac, fiecare cu schimbul, preț de vreo oră. După ce ne-am reîntors la mal și am coborât din barcă, peste măsură de încântați că am luat înțeleapta hotărâre de a abandona cursul lui Păcurariu, am mai făcut doar câțiva pași și am zărit o pereche cam dezorientată. O doamnă și un domn se uitau când în dreapta, când în stânga. Zărindu-ne în apropiere, s-au îndreptat imediat către noi și ne-au întrebat dacă vorbim engleza. Bogdan știa bine engleză, doar dăduse examen la această limbă pentru a intra la facultate! Eu știam din școală franceză, binișor germană și, mai ales, latină. Dar ce să faci cu latina într-o conversație din secolul XXI? Engleza mea fiind la un nivel destul de scăzut, am tăcut din gură. Dar din discuția necunoscuților cu Bogdan am priceput totuși că sunt niște turiști germani și caută Muzeul Satului din București, care ar trebui să fie pe aproape.

Cum nu aveam alt program, amândoi ne-am oferit să-i conducem către muzeu. Doamna și domnul aveau în jur de 50 de ani, erau

foarte frumos îmbrăcați, respectuoși și foarte distinși. Treptat m-am alăturat și eu conversației, chiar dacă germana mea după patru ani de studiu în liceu era totuși cam primitivă. Am ajuns repede la Muzeul Satului care se afla în apropiere și fiind o vreme așa de frumoasă am hotărât cu Bogdan să-i însoțim pe cei doi înăuntru. Am intrat cu toții. Nu eram pe atunci un mare iubitor al civilizației rurale, pe care avusesem de atâtea ori prilejul să o observ pe viu în satele din jurul Câmpulungului. Ca atare, fiind un citadin convins la vârsta aceea, uimirile celor doi turiști germani care apreciau casele și obiectele vechi din muzeu în aer liber, pe care eu încă le puteam întâlni în gospodăriile sătești din zona natală a Muscelului, m-au surprins întrucâtva.

La un moment dat, știind că sunt nemți, am simțit nevoia să-i întreb în germană:

– În care parte a Germaniei locuiți, în Republica Federală Germană sau în Republica Democrată Germană?

– In die Bundesrepublik Deutschland! a venit răspunsul amabil al domnului. Așadar R.F.G, mi-am șoptit imediat! Interesant! Deși am fost ușor luați prin surprindere, și eu și Bogdan ne-am arătat satisfacția că avem în fața noastră doi oameni din... lumea liberă, așadar din afara blocului comunist.

Revista este editată de
Asociația Creatorilor de Ficțiune (ACF).

Bulevardul Bălcescu, nr. 7, București.

© OPTm

ISSN 2734 - 5017
ISSN-L 2734 - 5017

REDACȚIA

Editor-șef: Cristina BOGDAN.

Redactori: Mihai ENE,
Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Radu ALDULESCU,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TELLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Emanuela ILIE,
Diana DRAGOMAN,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

https://optmotive.ro
e-mail: optmotive@gmail.com